

Sygn. akt II PSKP 104/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J. K.

przeciwko Ministerstwu Edukacji Narodowej w Warszawie

o odszkodowanie z tytułu zmiany warunków pracy i płacy, przywrócenie na

poprzednie warunki pracy i płacy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 13 lipca 2022 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 9 sierpnia 2019 r., sygn. akt XXI Pa 274/19,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 9 sierpnia 2019 r., sygn. akt XXI Pa 274/19, w wyniku apelacji powoda J. K. zmienił wyrok Sądu Rejonowego

dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 21 czerwca 2018 r., sygn. akt VIII P 292/16, w ten sposób, że zasądził od pozwanego Ministerstwa Edukacji Narodowej w Warszawie na rzecz J. K. 36.427,32 zł tytułem odszkodowania i oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego między stronami. W pozostałym zakresie Sąd drugiej instancji oddalił apelację oraz oddalił zażalenie pozwanego co do pkt 2 wyroku Sądu Rejonowego.

Powód J. K., po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa w pozwie skierowanym przeciwko Ministerstwu Edukacji Narodowej wnosił o:

1) uznanie przeniesienia powoda na stanowisko głównego specjalisty pismem z 26 kwietnia 2016 r. za dokonane z naruszeniem art. 62 ust. 1 ustawy o służbie cywilnej; 2) przywrócenie powoda do służby na dotychczasowe stanowisko oraz na dotychczasowych warunkach, tj. zobowiązanie pozwanego do mianowania powoda naczelnikiem Wydziału w Departamencie Podręczników, Programów i Innowacji; 3) zobowiązanie pozwanego do podwyższenia powodowi stopnia w służbie cywilnej do poziomu czwartego, w związku z prawomocnym uchYLENIEM oceny w służbie cywilnej; 4) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania *ex contractu*, na podstawie art. 471 k.c.; 5) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa w całości, a także zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu.

W sprawie ustalono, że J. K. zatrudniony był w Ministerstwie Edukacji Narodowej od 16 października 2006 r., początkowo na stanowisku głównego specjalisty. Następnie od 21 listopada 2006 r. pracował na stanowisku zastępcy dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej, od 21 kwietnia 2007 r. na stanowisku dyrektora Departamentu Informatyzacji Procesów Edukacyjnych. 1 marca 2008 r. rozpoczął pracę na stanowisku głównego specjalisty w Departamencie Zwiększania Szans Edukacyjnych (od 9 marca 2010 r. - w Departamencie Programów Nauczania i Podręczników). 12 marca 2012 r. J. K. przeniesiony został na stanowisko Naczelnika Wydziału Podręczników i Nowych Technologii w Edukacji. 1 grudnia 2010 r. J. K. został mianowany urzędnikiem służby cywilnej. Przyznano mu I stopień służbowy w służbie cywilnej.

W Wydziale Podręczników i Nowych Technologii, którego J. K. był naczelnikiem, realizowano zadania dotyczące dotacji podręcznikowej, dopuszczania podręczników przez ministra ds. oświaty i wychowania, a także zadania z zakresu nowych technologii, współpracy z radą ds. edukacji informatycznej.

J. K., pracując na stanowisku naczelnika wydziału, zajmował się zagadnieniami dotyczącymi informatyzacji edukacji. Był szczególnie zaangażowany w pilotażowe wprowadzenie nauki programowania do polskich szkół. Uczestniczył w przygotowywaniu rozwiązań w tym zakresie oraz prezentował je na spotkaniach rady ds. informatyzacji. Był pracownikiem posiadającym doświadczenie w dziedzinie nowych technologii. Jego praca na stanowisku naczelnika wydziału była oceniana powyżej oczekiwań. Od 1 czerwca 2015 r. J. K. posiadał II stopień służbowy w służbie cywilnej.

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Departamentu Jakości Edukacji z 4 sierpnia 2015 r. w skład Departamentu Jakości Edukacji wchodziły: 1. Wydział Efektów Kształcenia; 2. Wydział Nadzoru Pedagogicznego; 3. Wydział Podręczników i Nowych Technologii w Edukacji; 4. Wydział Doskonalenia Nauczycieli; 5. Wydział Organizacji Kształcenia Ogólnego; 6. Wydział Edukacji Przedszkolnej i Szkolnictwa Niepublicznego; 7. Sekretariat Departamentu.

Od 9 marca 2016 r. w Ministerstwie Edukacji Narodowej obowiązywał nowy statut. Wówczas powstał nowy Departament - Departament Podręczników, Programów i Innowacji. Większość zadań dotychczasowego Departamentu Jakości Edukacji została przejęta przez Departament Podręczników, Programów i Innowacji. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Ministerstwa Edukacji Narodowej stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 12 Ministra Edukacji Narodowej z 10 marca 2016 r. do zakresu działania Departamentu Podręczników, Programów i Innowacji należały zagadnienia i sprawy dotyczące m.in. działalności eksperymentalnej i innowacyjnej, działań prowadzących do tworzenia w Polsce społeczeństwa informacyjnego w zakresie działu oświaty, współpracy z organizacjami krajowymi i międzynarodowymi w zakresie zapewnienia powszechnego dostępu do technologii informacyjnych i komunikacyjnych, promowania innowacyjnych działań i rozwiązań edukacyjnych wspieranych

technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, przygotowywania, realizacji i aktualizacji strategii w zakresie informatyzacji szkół. Po dokonaniu zmian w Departamencie Podręczników, Programów i Innowacji funkcjonują trzy wydziały: 1) Wydział Podstaw Programowych, realizujący zadania dotyczące podstawy programowej kształcenia ogólnego, świadectw szkolnych, ramowych planów nauczania, kwestii związanych z bibliotekami, oddziałami międzynarodowymi, a także dotyczących dwujęzyczności i wychowania fizycznego w szkole; 2) Wydział Podręczników, zajmujący się głównie zagadnieniami dotacji podręczników, dopuszczaniem podręczników, listą rzeczoznawców i edukacją globalną; 3) Wydział Innowacji i Technologii, który realizował zadania dotyczące nowoczesnych technologii i innowacji, a następnie także zadania dotyczące współpracy z Centrum Nauki Kopernik.

11 marca 2016 r. J. K. został przeniesiony do Departamentu Podręczników, Programów i Innowacji. 26 kwietnia 2016 r. J. K. na podstawie art. 62 ustawy o służbie cywilnej przeniesiony został na stanowisko głównego specjalisty w Departamencie Podręczników, Programów i Innowacji (Wydział Innowacji i Technologii). Zgodnie z powyższym ustalono wynagrodzenie miesięczne, które składało się: z wynagrodzenia zasadniczego (4.309,83 zł), dodatku z wysługę lat (861,97 zł) oraz dodatku służby cywilnej z tytułu posiadania II stopnia służbowego w służbie cywilnej (1.218 zł). Do 31 lipca 2016 r. dotychczasowe warunki wynagrodzenia pozostawały bez zmian.

Nowym Naczelnikiem Wydziału Innowacji i Technologii został T. K. posiadający 3-letni staż pracy w Ministerstwie. Wcześniej zajmował on stanowisko starszego specjalisty w Departamencie Jakości Edukacji w Wydziale Efektów Kształcenia.

Do głównych zadań J. K. na stanowisku głównego specjalisty w Departamencie Podręczników, Programów i Innowacji (według opisu stanowiska wręzonego J. K. 5 maja 2016 r.) należało: koordynowanie kwestii dotyczących technologii informacyjno-komunikacyjnej, w tym w związku z innowacjami w edukacji, wspomaganie kuratorów oświaty w realizacji zadań dotyczących wykorzystania TIK w procesie edukacyjnym, w tym poprzez organizację porad, szkoleń, konferencji i warsztatów z zakresu edukacji informatycznej i

programowania oraz budowania rozwiniętego społeczeństwa informacyjnego, jak również innowacyjności, wspomaganie kuratorów oświaty w realizacji zadań dotyczących wykorzystania TIK w procesie edukacyjnym, w tym poprzez organizację narad, szkoleń, konferencji i warsztatów z zakresu edukacji informatycznej i programowania oraz budowania rozwiniętego społeczeństwa informacyjnego, jak również innowacyjności, współpracowanie z samorządami, organizacjami pozarządowymi oraz sektorem IT w zakresie wdrażania TIK w szkołach i placówkach oświatowych, opiniowanie wniosków o honorowy patronat Ministra Edukacji Narodowej w zakresie cyfryzacji edukacji.

Oświadczeniem z 25 lipca 2016 r. rozwiązano z J. K. stosunek pracy bez wypowiedzenia z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków członka korpusu służby cywilnej, na podstawie art. 71 ust. 7 ustawy o służbie cywilnej.

Wyrokiem z 21 czerwca 2018 r., sygn. akt VIII P 292/16, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie oddalił powództwo i nie obciążył powoda kosztami procesu.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniosła strona powodowa, zarzucając naruszenie art. 62 ustawy z 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej oraz art. 471 k.c.

W wyniku rozpoznania apelacji powoda Sąd Okręgowy ocenił, że apelacja ta zasługiwała częściowo na uwzględnienie.

Sąd drugiej instancji ustalił uzupełniając, że w sprawie o sygn. akt VIII P 550/16 prowadzonej przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Śródmieścia J.K. wniósł o przywrócenie do pracy na dotychczas zajmowane stanowisko w pozwanym Ministerstwie Edukacji Narodowej, w związku z nieuzasadnionym rozwiązaniem stosunku pracy bez wypowiedzenia 25 lipca 2016 r., zasądzenie wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy od lipca 2016 r. i zasądzenie od strony przeciwnej kosztów procesu.

Wyrokiem z 30 maja 2018 r., sygn. akt VIII P 550/16, Sąd Rejonowy przywrócił powoda do pracy w pozwanym Ministerstwie na poprzednich warunkach pracy i płacy i zasądził od pozwanego na rzecz powoda 23.216,91 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, pod warunkiem podjęcia przez

powoda pracy u pozwanego w terminie 7 dni od daty uprawomocnienia się orzeczenia, a w pozostałej części oddalił powództwo oraz zasądził od pozwanego Ministerstwa na rzecz powoda 2.880 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Na skutek apelacji obu stron, Sąd Okręgowy w Warszawie, w sprawie o sygn. akt XXI Pa 59/19, wyrokiem z 25 kwietnia 2019 r. oddalił obie apelacje i zasądził od J. K. na rzecz Ministerstwa Edukacji Narodowej w Warszawie kwotę 555 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Sąd Okręgowy ustalił, że w zakresie powyższego postępowania, podstawą wyliczenia wynagrodzenia powoda za czas pozostawania bez pracy była wartość wynagrodzenia powoda uzyskiwanego przed 26 kwietnia 2016 r. Była to zatem wysokość wynagrodzenia jeszcze nie pomniejszona na skutek przeniesienia powoda na inne stanowisko u pozwanego.

Zdaniem Sądu odwoławczego, powyższe okoliczności są istotne ze względu na roszczenia dochodzone przez powoda w niniejszym procesie. Wpływają one na ocenę wysokości szkody, jaką powód poniósł, m.in. w związku z przeniesieniem go na inne stanowisko. Sąd drugiej instancji podzielił w tym zakresie stan faktyczny oraz ocenę prawną Sądu pierwszej instancji, że do przeniesienia powoda na inne stanowisko służbowe doszło na skutek czynności niezgodnych z ustawą, tj. na skutek przyczyn, które nie były uzasadnione potrzebami urzędu.

Sąd Okręgowy wskazał, że warunkiem zasadności przeniesienia służbowego jest wystąpienie okoliczności, które ustawodawca określił jako „potrzeby urzędu” i chociaż przepis ten posługuje się klauzulą generalną, a więc wyrażeniem niedookreślonym, umożliwiającym zastosowanie pewnego stopnia dowolności przy interpretacji przepisu, nie oznacza to jednak, że dyrektor generalny urzędu ma niczym nieograniczoną swobodę w przenoszeniu urzędników na inne stanowiska w urzędzie. Pracodawca zobowiązany jest wykazać, że z pewnych ważnych względów nie jest dalej możliwe bez uszczerbku dla jego interesów zatrudnianie pracownika na dotychczasowym stanowisku. W tym kontekście najistotniejsze jest, że przyczyny przeniesienia nie mogą dotyczyć pracownika, zwłaszcza nie powinny wynikać ze sposobu wywiązywania się przez niego z obowiązków urzędniczych, implikującego utratę zaufania pracodawcy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2011 r., I PK 176/10).

Swobodę dyrektora generalnego urzędu w zakresie wyznaczenia przenoszonemu urzędnikowi nowego stanowiska ogranicza także obowiązek uwzględnienia przygotowania zawodowego urzędnika. Przez przygotowanie zawodowe należy rozumieć przede wszystkim formalne kwalifikacje urzędnika, jego predyspozycje oraz umiejętności i doświadczenie zawodowe. W świetle art. 62 ust. 1 omawianej ustawy, urzędnik nie może być przeniesiony na stanowisko, na którym jego przygotowanie zawodowe jest niewystarczające, ale także na stanowisko, na którym wystarczą kwalifikacje niższe niż posiadane przez urzędnika.

W ocenie Sądu odwoławczego, Sąd pierwszej instancji prawidłowo ocenił, że pozwany, przenosząc powoda 26 kwietnia 2016 r. na stanowisko głównego specjalisty w Departamencie Podręczników, Programów i Innowacji, naruszył art. 62 ust. 1 ustawy z 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej. Materiał dowodowy sprawy potwierdził, że co prawda u pozwanego miały miejsce zmiany organizacyjne, ale, zdaniem Sądu drugiej instancji, nie skutkowały one koniecznością przeniesienia powoda na stanowisko głównego specjalisty. Nowo utworzony departament przejął większość zadań dotychczasowego departamentu, w którym zatrudniony był powód, a wydział, do którego powód został przyporządkowany, realizował zadania związane z nowoczesnymi technologiami, które to zadania pozostawały w kompetencji wydziału kierowanego uprzednio przez powoda. Stanowisko naczelnika wydziału nadal istniało w strukturze organizacyjnej pozwanego i nie było żadnych obiektywnych okoliczności, aby powód zaprzestał kierowania tym wydziałem.

Powód wykazał, że przeniesienie go na stanowisko głównego specjalisty nie wiązało się z wystąpieniem po stronie urzędu potrzeb rozumianych jako konieczność dokonania zmian na konkretnym stanowisku w urzędzie. W sytuacji gdy urzędnik służby cywilnej kwestionuje przeniesienie go na inne stanowisko w trybie wskazanej ustawy, to pracodawca zobowiązany jest wykazać, że ze względu na potrzeby urzędu nie jest możliwe dalsze zatrudnienie pracownika na dotychczasowym stanowisku. Zdaniem Sądu Okręgowego, pozwany nie sprostął powyższemu obowiązkowi w niniejszej sprawie. Potrzeby pracodawcy na gruncie art. 62 ust. 1 ustawy o służbie cywilnej nie mogą być rozumiane jako potrzeba wymiany pracownika na stanowisku zajmowanym dotychczas przez urzędnika

służby cywilnej, z uwagi na okoliczności leżące po stronie pracownika. Muszą to być okoliczności dotyczące pracodawcy skutkujące koniecznością przeniesienia pracownika na inne stanowisko służbowe. Z reguły chodzi o zmiany organizacyjne tego rodzaju, które powodują potrzebę wykorzystania doświadczenia i kompetencji urzędnika służby cywilnej na innym stanowisku w strukturze urzędu.

W niniejszej sprawie pracodawca, w ocenie Sądu Okręgowego, wykorzystał przeniesienie służbowe w celu zdegradowania urzędnika służby cywilnej i zwolnienia stanowiska naczelnika dla osoby ze znacznie mniejszym doświadczeniem zawodowym.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdził, że powód był cenionym przez przełożonych pracownikiem, jego praca była oceniana powyżej oczekiwań a zmiany organizacyjne w strukturze urzędu nie skutkowały potrzebą pozbawienia powoda stanowiska naczelnika i powierzenia go innemu pracownikowi. Wydział Innowacji i Technologii realizował zadania, które uprzednio były wykonywane w Wydziale Podręczników i Nowych Technologii kierowanym przez powoda. Powód spełniał niezbędne wymagania do zajmowania stanowiska naczelnika nowego wydziału i posiadał doświadczenie w zakresie nowych technologii. Potrzeba zatrudnienia innej osoby na tym stanowisku nie mogła być traktowana jako uzasadniona potrzeba urzędu. Z tych względów Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powód wykazał okoliczność niezgodnego z prawem zachowania pozwanego.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji błędnie jednak ocenił, że powód nie wykazał poniesionej szkody. Powyższe ustalenia Sąd wywodził m.in. z faktu zakończenia relacji stron w trybie dyscyplinarnym. W tym zakresie istotne dla rozstrzygnięcia okazują się okoliczności, które zostały wskazane w sprawie XXI Pa 59/19. W konsekwencji tego wyroku powód został przywrócony do pracy u pozwanego na nowe warunki pracy, które zostały ustalone po 26 kwietnia 2016 r. Dlatego, zdaniem Sądu odwoławczego, po stronie powoda wystąpiła szkoda, która nie występowała jeszcze w momencie wyrokowania w pierwszej instancji. Wykazany został również związek przyczynowy między szkodą a nienależytym wykonaniem umowy przez pozwanego. Wysokość szkody poniesionej przez powoda została oszacowana przez Sąd na kwotę niższą niż żądana w pozwie.

Powód wyliczył wysokość poniesionej szkody na kwotę 50.000 zł. W apelacji powód podniósł, że przy uwzględnieniu wszystkich składników wynagrodzenia, jego miesięczne wynagrodzenie zostało obniżone co najmniej o kwotę 1.500 zł. W ocenie Sądu drugiej instancji zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w szczególności dekrety płacowe złożone przez powoda, wskazywał, że rzeczywista różnica w wysokości miesięcznego wynagrodzenia była niższa. Wynosiła ona 1.011,87 zł miesięcznie. Zdaniem Sądu należało uwzględnić, że w konsekwencji przywrócenia powoda do pracy i zasądzenia na jego rzecz trzymiesięcznego wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, szkoda powoda została częściowo zrekompensowana. Kwota ta zawierała w sobie wskazaną różnicę w wysokości wynagrodzenia. Dlatego należy pomniejszyć wysokość jego szkody o kwotę 3.035,61 zł (3 x 1.011,87 zł). Kolejnym krokiem było obliczenie wysokości faktycznej szkody powoda wynikającej z zaniżonego wynagrodzenia za pozostałe miesiące, tj. od 26 kwietnia 2016 r. Zdaniem Sądu odwoławczego powód nie wykazał, aby po kwietniu 2016 r. uległa zmianie miesięczna wysokość ponoszona przez niego szkody. Dlatego, w ocenie Sądu, wysokość szkody po powyższej dacie również wynosiła 1.011,87 zł miesięcznie. Taką kwotę należało przyjąć jako podstawę obliczenia odszkodowania. Sąd uznał za prawidłowy okres trwania szkody, jaki powód wskazał w apelacji, tj. 36 miesięcy pomniejszania przez pozwanego wynagrodzenia powoda. Przyjmując za podstawę obliczeń kwotę miesięczną 1.011,87 zł, daje to łącznie kwotę 36.427,32 zł. Natomiast w zakresie przewyższającym powyższą kwotę należało uznać roszczenie powoda za nieuzasadnione.

Powyższy wyrok zaskarżyła skargą kasacyjną strona pozwana w części, w której Sąd Okręgowy, wskutek częściowego uwzględnienia apelacji powoda, zmienił wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 36.427,32 zł tytułem odszkodowania (pkt I sentencji wyroku) oraz oddalił zażalenie pozwanego (pkt III sentencji wyroku). Ponadto zaskarżył ten wyrok w części orzekającej o kosztach procesu za drugą instancję (pkt IV sentencji wyroku).

Zaskarżonemu wyrokowi pełnomocnik strony pozwanej zarzucił:

1. Naruszenie prawa procesowego, mającego istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

- art. 386 § 1 k.p.c. przez uwzględnienie apelacji w części dotyczącej zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda odszkodowania na podstawie art. 471 k.c., w kwocie 36.427,32 zł;

- art. 233 § 1 k.p.c. przez błędną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego i uznanie, że pozwany nie udowodnił istnienia potrzeb urzędu uzasadniających przeniesienie powoda na inne stanowisko w tym samym urzędzie oraz uznanie, że pracodawca wykorzystał przeniesienie służbowe w celu zdegradowania urzędnika służby cywilnej i zwolnienia stanowiska naczelnika dla osoby ze znacznie mniejszym doświadczeniem, a ponadto że powód kierował nowym wydziałem powstałym w wyniku zmian organizacyjnych urzędu;

- art. 382 k.p.c. przez nierozważenie całości materiału dowodowego zebranego w sprawie i pominięcie jego części, co doprowadziło do orzeczenia wbrew stanowi faktycznemu;

- art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia wyroku z naruszeniem wymogów proceduralnych w zakresie wszystkich jego obligatoryjnych elementów, niedostateczne wyjaśnienie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dowodów, na których sąd się oparł.

2. Naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, tj. art. 62 ust. 1 ustawy o służbie cywilnej, prowadzące do:

- błędnego uznania, iż pozwany nie wykazał, że przeniesienie powoda na stanowisko głównego specjalisty nie wiązało się z wystąpieniem po stronie urzędu uzasadnionych potrzeb;

- błędnego uznania, iż pracodawca nie wykazał, że ze względu na potrzeby urzędu nie było możliwe dalsze zatrudnianie pracownika na dotychczasowym stanowisku;

- błędnego uznania, iż „potrzeby pracodawcy na gruncie art. 62 ust. 1 ustawy o służbie cywilnej” to „zmiany organizacyjne tego rodzaju, które powodują potrzebę

wykorzystania doświadczenia i kompetencji urzędnika służby cywilnej na innym stanowisku w strukturze urzędu” i które nie zaistniały w niniejszej sprawie;

- błędnego uznania, iż „potrzeba pracodawcy na gruncie art. 62 ust. 1 ustawy o służbie cywilnej nie może być rozumiana jako potrzeba wymiany pracownika na stanowisku zajmowanym dotychczas przez urzędnika służby cywilnej, z uwagi na okoliczności leżące po stronie pracownika. Muszą to być okoliczności dotyczące pracodawcy skutkujące koniecznością przeniesienia pracownika na inne stanowisko służbowe. Z reguły chodzi o zmiany organizacyjne tego rodzaju, które powodują potrzebę wykorzystania doświadczenia i kompetencji urzędnika służby cywilnej na innym stanowisku w strukturze urzędu.”

3. Naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 471 k.c. i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda na tej podstawie odszkodowania, w sytuacji gdy:

- skoro przywrócenie powoda na dotychczasowych warunkach pracy i płacy było niezasadne jako pozbawione podstawy prawnej, gdyż żaden przepis ustawy o służbie cywilnej nie przewiduje takiego roszczenia po stronie urzędnika przeniesionego w trybie art. 62 ust. 1 ustawy, to tym samym brak było podstaw, aby w tym zakresie stosować odpowiednio przepisy Kodeksu pracy, a następnie odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego, tj. art. 471 k.c.,

- w wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia z 30 maja 2019 r., sygn. akt: VIII P 550/16, na mocy którego został przywrócony do pracy, sąd zasądził powodowi również wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia na podstawie art. 57 § 1 k.p., co już wyczerpuje odpowiedzialność kontraktową pracodawcy;

- zasądzenie odszkodowania, będącego różnicą wynagrodzenia, jakie otrzymywał pracownik jako naczelnik wydziału i jako główny specjalista, za okres kiedy pracownik pracy nie wykonywał i nie otrzymał żadnego wynagrodzenia, tj. za okres pomiędzy zwolnieniem a przywróceniem pracownika do pracy, jest pozbawione faktycznych podstaw;

- powód nie wykazał związku przyczynowego między decyzją pracodawcy o przeniesieniu go na inne stanowisko pracy a powstaniem ewentualnej szkody.

Wobec powyższego skarżący wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd drugiej instancji oraz o zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, względnie, gdyby Sąd nie podzielił zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, mającego istotny wpływ na wynik sprawy, wniósł o:

2. uchylenie wyroku w zaskarżonej części oraz jego zmianę przez oddalenie apelacji powoda w całości oraz o zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

3. zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego za wszystkie instancje oraz kosztów postępowania kasacyjnego.

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1. oddalenie skargi kasacyjnej;

2. zasądzenie od pozwanego Ministerstwa Edukacji Narodowej na rzecz powoda J. K. kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się niezasadna.

Na podstawie art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania.

Na wstępie należy zaznaczyć, że w świetle treści art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa

kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów. Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2020 r., II PK 128/19, LEX nr 3093371 i przywołane tam orzecznictwo). Każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 lutego 2021 r., I PSK 37/21, LEX nr 3119769). Stąd też Sąd Najwyższy nie mógł uznać za zasadne zarzutów naruszenia art. 233 k.p.c., art. 382 k.p.c. oraz art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., jak również wszelkich innych przepisów prawa procesowego, które zmierzały w istocie do podważenia oceny materiału dowodowego i ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy. Należy bowiem zauważyć, że uzasadnienie wyroku Sądu drugiej instancji odpowiada prawu i zawiera wszelkie niezbędne elementy, które pozwalają na jego kontrolę kasacyjną. Zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące pominięcia części materiału dowodowego oraz braków uzasadnienia wyroku stanowią w istocie polemikę z ustaleniami Sądu odwoławczego i próbę przeforsowania przez stronę skarżącą własnej, korzystnej dla tej strony oceny materiału dowodowego. Tym bardziej zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. stanowi wprost polemikę z ustaleniami faktycznymi Sądu Okręgowego i jako taki nie mógł zostać uznany za uzasadniony.

Przechodząc do zarzutów naruszenia prawa materialnego, należy zauważyć, że nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 62 ust. 1 ustawy o służbie cywilnej. Zgodnie z tym przepisem jeżeli jest to uzasadnione potrzebami urzędu, dyrektor generalny urzędu może w każdym czasie przenieść urzędnika służby cywilnej na inne stanowisko w tym samym urzędzie w tej samej lub w innej miejscowości, uwzględniając jego przygotowanie zawodowe. Zarzuty strony skarżącej w tym zakresie częściowo sprowadzają się do podważenia ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd drugiej instancji i jako takie nie mogą się ostać. Należy zauważyć, że skarżący zarzucił naruszenie przywołanego przepisu przez jego

„błędą wykładnię”, a nie niewłaściwe zastosowanie. Zatem te zarzuty, które dotyczą subsumcji stanu faktycznego niniejszej sprawy, nie mogą zostać uznane za słuszne, bowiem dotyczą zastosowania przepisu, a nie jego wykładni i zmierzają w istocie do dokonania odmiennej oceny stanu faktycznego, a nie dokonania wykładni przywołanego przepisu.

Niemniej jednak, częściowo wskazane zarzuty koncentrują się na potrzebie wykładni art. 62 ust. 1 ustawy o służbie cywilnej, jednak nadal nie są one uzasadnione, Sąd drugiej instancji dokonał bowiem prawidłowej wykładni wspomnianego przepisu. Należy zauważyć, że przesłanka „potrzeb urzędu”, użyta w tym przepisie, ma za zadanie chronić urzędnika przed arbitralną i nieuzasadnioną zmianą treści stosunku pracy i dotyczy ona pracodawcy, a nie urzędnika, chodzi bowiem tutaj o „potrzeby urzędu”, a zatem podmiotu zatrudniającego urzędnika, a nie o okoliczności związane z osobą tego urzędnika. Zasadniczo zatem, nie można uznać za zgodne z prawem przeniesienia urzędnika na inne stanowisko z przyczyn leżących po jego stronie, nie jest to bowiem „potrzeba urzędu”. Zupełnie wyjątkowo jednak można wyobrazić sobie sytuacje, w których potrzeby urzędu i okoliczności leżące po stronie pracownika nierozzerwalnie splatają się ze sobą, w związku z czym ta więź powoduje, że potrzeby urzędu wyrażają się w konieczności dokonania przeniesienia urzędnika na inne stanowisko z uwagi na jakieś wyjątkowe okoliczności dotyczące tego urzędnika. Innymi słowy, okoliczności leżące po stronie urzędnika wywołują określoną „potrzebę urzędu”. Sąd Najwyższy wyraził taki pogląd w wyroku 5 października 2016 r., II PK 212/15 (LEX nr 2165568), w którym uznał, że utrata zaufania do urzędnika może mieć zarówno charakter bezwzględny, jak i dotyczyć jego pracy na określonym stanowisku i w tym przypadku może być ona przyczyną przeniesienia urzędnika na inne stanowisko w tym samym urzędzie, na którym w sposób racjonalny mogą być wykorzystane jego kwalifikacje i doświadczenie zawodowe. Uchybienia leżące po stronie urzędnika, zwłaszcza zajmującego stanowisko kierownicze, mogą bowiem prowadzić do zaburzenia prawidłowego funkcjonowania urzędu, uniemożliwiającego racjonalne wykorzystanie korpusu służby cywilnej oraz prawidłową organizację pracy, uwzględniającą konieczność zapewnienia zawodowego i rzetelnego wykonywania zadań państwa. W takiej sytuacji może dojść do przeniesienia urzędnika z przyczyn

mieszczących się w ramach pojęcia „potrzeb urzędu”. Należy jednak podkreślić, że jest to sytuacja wyjątkowa, która w żadnym wypadku nie miała miejsca w niniejszej sprawie.

Strona pozwana nie wykazała bowiem, aby po stronie powoda wystąpiły okoliczności tego rodzaju, że były one nierozzerwalnie związane z „potrzebami urzędu”. Przeciwnie, stanowisko strony pozwanej skupiało się na chęci dokonania zmiany podmiotowej na stanowisku zajmowanym przez powoda, jednak nie prezentowało obiektywnych argumentów, które mogłyby uzasadniać tę zmianę ze względu na „potrzebę urzędu”. Jeszcze raz należy podkreślić, że zastosowanie przesłanki „potrzeb urzędu” oznacza, że przeniesienie urzędnika nie może być wynikiem dowolnych i arbitralnych ocen pracodawcy, sam fakt, że pracodawca uważa, że inna osoba powinna zajmować stanowisko powoda, nie świadczy o „potrzebach urzędu”, jeżeli nie znajduje potwierdzenia w obiektywnych okolicznościach towarzyszących przeniesieniu.

Nie jest również uzasadniony zarzut naruszenia art. 471 k.c. Nie można zgodzić się ze skarżącym, że powodowi nie przysługiwało roszczenie o odszkodowanie na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego, bowiem nie przysługiwało mu roszczenie o przywrócenie poprzednich warunków pracy i płacy. Godzi się zauważyć, że właśnie fakt, że powodowi nie przysługiwały szczególne roszczenia na podstawie Kodeksu pracy, czy też ustawy o służbie cywilnej, powoduje, że podstawy roszczenia powoda należy poszukiwać w ogólnych przepisach dotyczących odpowiedzialności kontraktowej zawartych w Kodeksie cywilnym. Nie ulega bowiem wątpliwości, że powoda łączył z pozwanym stosunek zobowiązaniowy, z którego dla każdej ze stron wypływały określone obowiązki, których niewłaściwe wykonanie lub niewykonanie musi być sankcjonowane za pomocą odpowiednich roszczeń.

Nie można również podzielić zarzutu, że roszczenie odszkodowawcze powoda zostało wyczerpane w wyniku zasądzenia mu w odrębnym postępowaniu, spowodowanym odwołaniem od rozwiązania umowy o pracę, wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy. Należy zauważyć, że w obecnym stanie prawnym i aktualnej judykaturze dopuszcza się dochodzenie roszczeń uzupełniających na podstawie Kodeksu cywilnego obok roszczeń przysługujących na podstawie

Kodeksu pracy na wypadek niezgodnego z prawem lub nieuzasadnionego rozwiązania stosunku pracy. Niezależnie od tego jednak, nie można stracić z pola widzenia, że odszkodowanie zasądzone w niniejszym postępowaniu oraz wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy w postępowaniu toczącym się z odwołania pracownika od oświadczenia pracodawcy oparte są na różnych podstawach faktycznych, bowiem dotyczą różnych zdarzeń prawnych. Sąd drugiej instancji wziął pod uwagę, że szkoda wyrządzona powodowi częściowo została naprawiona zasądzonym na jego rzecz wynagrodzeniem za czas pozostawania bez pracy, co jasno wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jednak nie została pokryta w całości.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji swego wyroku. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego wydano na podstawie art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 1 pkt 1 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

[as]